

АКТИВНИЙ КАНОН СУЧАСНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА: ЗАХІД ТА СХІД

Розвиток глобальної культури з переплетенням різних світових економічних систем, який супроводжується та обслуговується новими медіями та іншими сучасними комунікативними й інформаційними технологіями, розвал політичних кордонів, зростаюча добровільна мобільність індивідуумів, а також переселення народів, спричинені війною, бідністю або ж політичними репресіями, відкриває дедалі ширший простір мультикультурального комунікування.

Разом із тим, це породжує не лише конфлікти, але й зародження нових культурних ідентичностей у кожній окремій нації, переплетення яких і реалізує сучасний канон дитячої літератури. Різноманіття тем, кількісне та якісне «дорослішання» дитячої літератури сьогодні потребує, відповідно, певної ілюстрації та порівняння канонічних процесів у розвитку літератури для дітей та юнацтва в Україні та Німеччині. Їх співставлення та аналіз сьогодні особливо на часі, оскільки на часі й сам дискурс навколо канону взагалі та канону в дитячій літературі зокрема.

Ключові слова: література для дітей та юнацтва, сучасний канон дитячої літератури, зміна культурних ідентичностей.

Развитие глобальной культуры с переплетением разных мировых экономических систем, которое сопровождается и обслуживается новыми медиа- и информационными технологиями, развал политических границ, возрастающая добровольная мобильность индивидуумов, а также переселение народов, вызванные войной, бедностью или же политическими репрессиями, открывает все большее пространство мультикультурального коммунцирования.

Вместе с тем, это всё порождает не только конфликты, но и зарождение новых культурных идентичностей в каждой отдельной нации, переплетение которых влияет на реализацию современного активного канона детской литературы. Разнообразие тем, количественное и качественное «взросление» детской литературы сегодня требует соответственной иллюстрации и сравнения канонических процессов в развитии литературы для детей и юношества в Украине и Германии. Их сопоставление и анализ сегодня особенно актуальны, так как актуальным является сам дискурс вокруг канона вообще и канона в детской литературе в частности.

Ключевые слова: литература для детей и юношества, активный канон детской литературы, изменение культурных идентичностей.

Development of the global culture with network of different world systems followed and served by new media and other modern communicative and informational technologies, breaking up of the borders, growing up of the voluntary mobility of the individuals, but also the migration, caused by the wars, poverty or the political repressions, open even wider space for the multicultural communication.

It generates the conflicts but also the conception of new cultural identities in every nation, binding of those realizes the modern canon of children's literature.

Diversity of topics, quantity and quality growing-up of the children's literature today need some illustration and comparison of the canonical processes in the development of children's literature in Ukraine and Germany.

Its comparison and analysis is very on time now like on time is also the discourse about the canon at all and the canon in the children's literature special.

Key words: literature for children and youth, active canon of children's literature, change of cultural identities.

У другій половині ХХ ст., особливо після спустошливої війни, світ намагався віднайти баланс у житті, переглянути, відродити віковічні цінності, заперечити закостенілі догми, встановити порядок, насадити нові ідеї, утвердити стару (наприклад, комунізм), вдосконалити нову (емансипація) ідеології, зрештою, розважити людину (наприклад, стрімко розвивалася кіноіндустрія, передусім в Америці), або ж зазомбувати (радянська пропаганда). Відповідно до соціокультурного статусу тієї чи іншої країни, формувались тенденції та функції, зокрема, і дитячої літератури. Світ охопила ідея інтернаціоналізації, розмивання меж між культурами та навіть мовами. Однак, погоджуючись із Клінбергом¹, реальний книгообмін відбувався умовно в двох найчисельніших групах: «західна інтернаціоналізація» охопила Америку, Англію, Францію, Західну Німеччину, Нідерланди і Скандинавські країни, «східна» – країни Радянського Союзу, Угорщину та Східну Німеччину. «Західна» група проголосила «світову республіку дітей», «східна» – «культ радянського дитинства». В обох випадках розгорталася утопічна ідеологія, творився певний універсальний безнаціональний прототип дитини. Проте очевидні вже всім два абсолютно різні мотиваційні фактори, які рухали розвиток дитячої літератури в цих, розділених «високими мурами», непрохідними кордонами, світах: на теренах Радянського Союзу інтернаціоналізація насправді була зумовлена комуністичною цензурою та ідеологічно-пропагандистськими потребами радянського «продюцента», а поза його межами, у світі «іншому», – індивідуальними потребами масового споживача та розвитком медіа-індустрії. Обидві системи були зорієнтовані на забезпечення масового характеру видань дитячої літератури. Однак вже наприкінці ХХ ст. спостерігаємо різну картину, яка характеризує розвиток дитячої літератури радянському та позарадянському світах: Європа та Америка стрімко прогресувала в книгоіндустрії та, відповідно, збагачувалась та розкріпачувалась у своїй ментальності передусім через екранізацію т. зв. «інтернаціональної» дитячої літератури (з історії відомий масовий емансипаційний студентський та жіночий рух у 68-70-х рр., який спричинив важливий для розвитку, зокрема, і літератури для дітей та юнацтва злам педагогічної та комунікативної парадигм). Саме в цей період мейнстріми в дитячій літературі й до сьогодні визначили такі вже класики, наприклад з німецької дитячої літератури, як Міхаель Енде, Крістіне Нестлінгер, Ренате Велш, Пауль Маар, Петер Гертлінг, Урсула Вольфель та ін. Модернізація, встановленого цими новаторами, актуального канону відбувається сьогодні завдяки творчості Корнелії Функе, Кірстен Бойе, Юти Ріхтер, Анне Вооргове, Андреаса Штайнгофера та ін.

Водночас, радянська дитяча література наполегливо залишалася в рамках усталеного шаблону: «закономірним наслідком характерної для багатьох

десятиліть зневаги до смислу кінцевого продукту діяльності, до функціонування інтелектуальної продукції і пов'язані із загальним ставленням до дитини як до простого об'єкта впливу, який необхідно озброїти апробованими і раз і назавжди встановленими текстами-еталонами» [1, с. 26]. Східні німці ще досі травматично переживають «радянську інтернаціоналізацію», ідеологічно переосмислюючи її вже, зокрема, і в новітній літературі для підлітків. Гріт Поппе, відома в Німеччині письменниця, будучи у 1989-1991 рр. учасницею активного громадського руху «Демократія вже зараз», у романі «Під замком» (2009, відзначений у каталозі «Білі круки» у 2010 р.) на основі документальних фактів відтворює реальну картину т. зв. «культу радянського дитинства». Події у романі відбуваються в НДР у 1988 р. – час, коли починалися масові протести, які супроводжувались масовими арештами або ж ліквідацією окремих індивідуумів, т. зв. «ворогів народу». Мати чотирнадцятилітньої Ані подала документи на виїзд до Західної Німеччини, де з 1961 р. опинилися її батьки за високим Берлінським муром і до яких вона не мала право вже більше ніколи поїхати. Бажання матері покинути разом із донькою країну, спровокувало з боку влади надзвичайний контроль за ними. Одного дня, матір арештували, а доньку відправили у виправний табір до Таргау на довічні виснажливі роботи. Історія розповідає про тяжкі випробування, знущання, насильство, яке зазнає юна дівчина в соцтаборі, з якого єдиним порятунком є втеча. З перших сторінок роману автор повністю розкриває єхидну суть діючої, насправді брутально, ідеологічної системи соцреалізму:

«Коли у класі мовчанка затягнулася, пані Фалькер сказала: «Вирвіть листочок. Перевірка успішності. Десять переваг соціалізму. Тезисно. Маєте п'ять хвилин».

... Аня не мала жодних проблем із завданням. Жодного безробіття, низькі ціни на комунальні послуги, жодних безхатченків, жодних смертей через наркотики, писала вона, і коли вона через дві чи то три хвилини вже справилась із завданням, вона зголосилася. «Чи можна отримати додаткові бали за те, що будуть перераховані також і недоліки?»...

Пані Фалькер проігнорувала її питання, Аня невинно посміхаючись здвинула плечима. «Жодної свободи думки, жодного Саротті-шоколаду, жодних подорожей до Парижа, Лондона або Сан Франциско...», диктувала вона собі сама і робила так, ніби пише. Смерті біля муру, подумала вона. Теа у в'язниці.

Коли Аня відірвала погляд від свого листка, вчителька стояла біля її столу. Пані Фалькер взяла листок у руку і мовчки простудіювала його. ... Вона нагнулася над плечима своєї учениці і прошепотіла слово, єдине, це нагадувало більше дзижчання, аніж говоріння: «Обережно!»

«Я, здається, зробила помилку», сказала вона тихо...

«Насправді це ... жодна не помилка. Ну добре, я дещо написала», нарешті сказала мама.

«Знову скаргу?», запитала Аня. «Доповідну?» Що декілька тижнів писала її мати якісь доповідні і скаржилась на щось. Переважно її скарги взагалі нічого не допомагають. Але це не зупиняє її в тому, щоб продовжувати скаржитись: на те, що замовлена капуста не була доставлена або що вже роками протікає

¹ Grob unterteilt Klingberg Europa in eine „westliche Region mit einem Austausch zwischen dem Englischen, Deutschen, Französischen, Niederländischen und skandinavischen Sprachen und eine östliche mit einem slawisch (besonders russisch)-ungarisch-deutschen (die DDR) Austausch [11, с. 152].

дах або про те, що їй не дозволяють відвідати батьків на Заході...

«Я подала запит»

... «Запит на виїзд»... «Я хочу звідси подалі», прошепотіла вона. «Геть з цієї країни» [10, с. 13-20].

Це, звісно, відома картина «культу радянського дитинства» у «східній» групі. Однак, незважаючи на таку реальність, в Україні, «хрущовська відлига» в час «емансипаційного» європейського руху дала свою особливо цінну сьогодні для нас плеяду письменників, які також перебували в певному розумінні в стані «вивільнення» та психологічної «емансипації»: «В. Нестайко, В. Близнець, Є. Гуцало, В. Симоненко, М. Вінграновський, Ліна Костенко, І. Жиленко, Д. Павличко, Гр. Тютюнник, А. Дімаров, В. Шевчук, Я. Стельмах, Б. Харчук та ін. .... – звернення до дитячих творів для деякого стало вдалими способом світоглядної, психологічної самореалізації, висловлення власного, можливо, й «крамольного», погляду на радянську дійсність, апелювання до вічного й уселюдського» [4, с. 14]. Завдяки їм, фактично, відбуваються зміни також у світоглядній системі літератури для дітей та юнацтва, відповідно, змінюється канон: «культ радянського дитинства» відходить. Натомість, з'являється просто «дитинство», дитинство природне, з усіма реальними чи то природними своїми потребами та баченнями. З цієї позиції тенденційно (але, звісно, не масштабно/масово) можна спробувати порівняти потоки розвитку української та західнонімецької літератури для дітей та юнацтва і починати пробувати здійснювати компаративний аналіз канонічних процесів в історії дитячої літератури від 60-70х рр. ХХ ст. в Україні та Німеччині.

Звідси зрозуміло, що ані утопічні постулати щодо «світової республіки дітей» чи «культу радянського дитинства», ані комерційна чи ідеологічна інтернаціоналізації не змінила того факту, що тексти для дітей та підлітків, написані конкретними авторами в конкретних місцях по цілому світі перекладалися різними мовами, поширились в інші країни і читалися як і читаються іншими мовами та сприймаються реципієнтами різних національностей, незалежно від приналежності до соціокультурно чи політично сформованої тої чи іншої групи.

Отож, світові тенденції, в умовах інтернаціоналізації особливо від 60-70-х рр. мали, звісно, безпосередній вплив і на формування нового канону в українській дитячій літературі, зміну соціальної функції педагогічного статусу дитячої літератури, яка репрезентує себе передусім через те, що «нові цінності поширюються або старі заперечуються, наприклад, у суспільній системі, яка перебуває у зламній фазі між традиційними та сучасними суспільними формами та структурами» [9, с. 152]. Так, наприклад, відомого класика дитячої літератури Всеволода Нестайка за те, що його трилогія «Тореадори з Васюківки» відходила «від сірої, нудної дійсності, що жила в гаслах «щасливого дитинства», автора «звинувачували в «антипедагогізмі», за начебто спотворені образи радянських школярів, за веселий, вигаданий, пригодницький світ» [2, с. 71]. Автор сам зізнається, що в такий спосіб йому хотілося «повернутися в дитинство – інше, ніж було в мене» [2, с. 71]. Таким

чином Всеволоду Нестайку вдалося створити т. зв. «первинну гармонію» віртуальної «ідилії» дитинства, якої так бракувало, та й, зрештою, бракує українським дітям.

Це саме те, що шведська дослідниця російського походження Марія Ніколаєва пропонує розуміти як «символічне зображення процесу дозрівання (ініціації, обряд посвяти), і при цьому це не є суворо наслідувальна рефлексія на якусь певну «реальність». Сфера тексту, написаного та продюзованого для дітей та молодих людей відображає певну фазу дитячо-дорослого континууму, відлуння якого тягнеться з первинної гармонії (Аркадія, Рай, Утопія, ідилія), через різні рівні точок відправлення, і в керунку виконання якоїсь місії, яка може вдатися або ж провалитися» [11, с. 112]. Іншими словами, Всеволоду Нестайку вдалося створити ідеальний образ українського дитинства у своїй безпосередності, незважаючи на всі зовнішні та буденні злободенні фактори його формування.

Отже, письменники-шестидесятники здійснили безпосередній вплив на формування, в певному сенсі сучасного, канону дитячої літератури в Україні, який репрезентує зародження нових культурних ідентичностей актуального сьогодення. Творцями сучасного українського канону літератури для дітей та юнацтва є Всеволод Нестайко, Володимир Рутківський, Галина Малик, Олександр Гаврош, Леся Воронина, Олександр Дерманський, Зірка Мензатюк, Андрій Кокотюха, Іван Андрусак, Марина Павленко, Марина та Сергій Дяченки, Анатолій Качан, Ігор Січовик, Василь Голобородько, Сергій Гридін, Валентин Бердт, Оксана Кротюк, Оксана Лушчевська та ін.

З 2010 року українська дитяча література (після перерви з 2005 р.)² потрапила в щорічний Міжнародний каталог «Білі Круки», який, фактично, служить одним з основних «орієнтирів у світі дитячої та підліткової літератури і не лише представляє найкращі видання, а й визначає ключові тенденції для видавців, критиків, продавців книжок і, звісно ж, для маленьких читачів

² До 1992 р. «Білі Круки» подають лише загальну рубрику «Радянський Союз».

У 1992 р. вперше каталог орієнтує світ на дитячу літературу України: її представляють Борис Іванов «Кок-кок, молоток» та Василь Королів-Старий «Нечиста сила. Казки» видавництва «Веселка».

У 1995 р. «Білі круки» відзначають історичне видання для підлітків французького письменника Мурієля Перніна (Muriel Pernin «Famine: The weapon of tyrants»), у якому автор проводить паралелі та ілюструє Голодомор в Україні 1931-33 рр. як цільове винищення українства на Сході України радянською владою та антигуманітарний тираністичний проект у Косово в 1993 р.

У 1997 р. ми знову бачимо Україну в переліку орієнтирів, але її представляє цього разу російськомовний тритомник одесита, математика, новеліста та філософа Віктора Кротова «Волшебный возок».

У 2001 р. вперше у каталозі з'являється ілюстрована Володимиром Голозубовим та видана видавництвом «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» у 1997 р. українська народна казка «Рукавичка».

У 2002 р. видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» представляє у каталозі відразу 3 ілюстровані дитячі книжки: «Снігова королева» Ганса Крістіана Андерсена, «Песик та його місячні друзі» Георгія Химича, «Козак Петро Мамарига» Миколи Вінграновського.

У 2005 р. до каталогу «Білі круки» входять ілюстровані Владиславом Єрком британські лицарські казки «Казки туманного Альбіону» в-ва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА».

та їхніх батьків» [3]. У 2011 р. представник Міжнародної молодіжної бібліотеки, дослідниця дитячої літератури Середньої та Східної Європи, – Каті Вібе опублікувала «Огляд актуальної літератури для дітей та юнацтва в Польщі, Росії, Словенії, Чехії, Україні, Угорщині», куди увійшли імена таких репрезентативних письменників для дітей та підлітків як Сашко Дерманський, Олександр Гаврош, Галина Малик, Наталка Сняданко, Іван Андрусяк, Любка Дереш, Леся Воронина, Зірка Мензатюк, а також і ілюстратори та найкращі українські видавництва³.

Однак, незважаючи на досить розгорнутий перелік імен та жанрове різноманіття творів в огляді від Каті, які представляють українську дитячу літературу сьогодні, «Білі круки» орієнтують світ лише на Олени Комової «Піратські історії» (2010); Василя Голобородька «Віршів повна рукавичка» (2011); Мар'яни Савки «Казка про Старого Лева», Романи Романишин та Андрія Лесіва «Рукавичка. Українська народна казка» (2012), Івана Андрусяка «Вісім днів із життя Бурундука», Романи Романишин та Андрія Лесіва «Ріпка» (2013).

А вже цього року (2014) Україна, завдяки надзвичайно високохудожньому рівню ілюстрацій студії «Аграфка» та двомовності видання для дошкільнят вперше отримала світову нагороду в номінації *Opera Prima* конкурсу *Bologna Ragazzi Award 2014* за книжку «Зірки і макові зернята».

З переліку зрозуміло, що за жанром з репертуару сучасної української дитячої літератури на заході викликають інтерес переважно поетичні твори для малят та *picturebook*, незважаючи на те, що цими ж роками в Україні були визнані високохудожні прозові твори Олександра Гавроша⁴, Володимира Рутківського⁵, Сергія Гридіна⁶, Сашка Дерманського⁷, Лесі Ворониної⁸ та ін. Така ситуація пояснюється, очевидно, тим, що донедавна самі українські видавництва не надавали великого значення сучасній літературі для дітей та юнацтва, аргументуючи це т. зв. «несформованістю сучасного корпусу, браком сучасного матеріалу. Звідси – засилля ліцензованої літератури, багаторазове

перевидання української класики, фольклору, казок, зарубіжної дитячої класики, що тривало протягом усіх 1990-х рр. і першої половини 2000-х рр.» [6, с. 205]. І лише в другій половині 2000-х років спостерігаємо перші ознаки т. зв. процесу зародження українського канону сучасної дитячої літератури, корпус якої представляють вищезгадані автори.

Цими ж роками в рекомендований репертуар книг у каталозі «Білі круки», входять щорічно переважно від 3 і більше варіантів літературних пропозицій від інших країн. Так, наприклад, сама Німеччина у 2010 році орієнтує читача на 36 нових найменувань, у 2011 – 28, 2012 – 22, 2013 – 26. За жанром – це переважно книжки-картинки для найменших, короткі оповідання та романи для дітей та великі за обсягом романи для підлітків (до 16 років) і чотири збірки поезії.

Дослідження показує, що українська дитяча література (особливо проза), незважаючи на свій якісний ріст, все ще не становить великої цінності для світу. З однієї сторони, це, звичайно, проблема перекладів в умовах соціо-політичної та економічної кризи сьогодні в Україні, але з іншої, – це питання індивідуалізації та розкриття внутрішнього світу особистості, яке передусім цікавить сьогодні світ та яке, як влучно зауважує Володимир Чернишенко у статті «Привид комунізму в дитячій літературі» (ЛітАкцент), ще не посіло твердого місця в ментальності пострадянського світу на відміну від іншого.

Виятком, щоправда, є проза Галини Малик «Злочинці з паралельного світу» та Сашка Дерманського «Вужик Онисько», представлені у 2013 р. в межах Європейського дитячого ярмарку у м. Заарбрюкен, Німеччина, а також прозовий проект «Видавництва Старого Лева» та ГО «Трансліт» «Мама по скайпу», куди увійшли короткі оповідання провідних українських дитячих письменників і вперше були перекладені та видані німецькою мовою відповідно до ментальної та культурної рецептивної спроможності західного читача та репрезентовані в рамках Лейпцігського книжкового ярмарку також у 2013 р.

Але проблемою ще й сьогодні є не лише недостатня представленість української дитячої літератури у світі, але й у самій Україні. Незважаючи на позитивні «мейнстріми» в розвитку цієї літератури, в Україні досі відчувається брак безпосереднього, послідовного та структурованого огляду як українською, так тим більше іноземною мовами, творів українських канонічних дитячих письменників від 1991 р. з боку вітчизняних літературознавців.

В Україні фахове дослідження дитячої літератури розпочалося понад 10 років тому, представлене передусім працями Емілії Огар, Ольги Папуші та Уляни Гнідець. Тоді, коли Е. Огар у своїх дослідженнях зосереджується передусім на дослідженні книги як ринкової медіа-продукції, О. Папуша зосереджує свою увагу на питаннях нарації у її співвідношенні з дитячою літературою. Дисертація Уляни Гнідець розкриває особливості літературної комунікації у творах для дітей та юнацтва на прикладі німецькомовної репрезентативної дитячої прози (тенденції історичного розвитку до 2007 р., зміна комунікативної парадигми наприкінці ХХ ст., класики та сучасні репрезентанти

³ http://www.bosch-stiftung.de/content/language1/downloads/Studie_Kinder_Jugendliteratur_MOE.pdf.

⁴ Дипломант конкурсу «Коронація слова» 2010 року в номінації «Романи» за твір «Галуна-Лалуна» та дипломант «Коронації слова» 2013 року в номінації «Дитяча проза» за роман «Розбійник Пинтя у Заклятому місті» («Закляте місто»).

⁵ У 2011 році Володимир Рутківський став лауреатом премії «Книга року Бі-Бі-Сі» за двотомний історичний роман «Сині Води».

2012 року Володимир Рутківський став лауреатом Шевченківської премії і переміг у номінації «література» за історичну трилогію для дітей «Джури» («Джури козака Швайки», «Джури-характерники», «Джури і підводний човен», 2007-2010 рр.).

У 2013 році кінопроект за романом Володимира Рутківського «Сторожова застава» переміг у 5-му конкурсі Державного агентства з питань кіно.

⁶ У 2013 році Сергій Гридін став лауреатом премії «Книга року Бі-Бі-Сі» за підлітковий роман «Не такий».

⁷ Книжка «Чудове чудовисько в Країні жажовиськ» Сашка Дерманського здобула перемогу рейтингу «Книжка року» – 2010 у номінації «Дитяче свято».

⁸ Леся Воронина була відзначена першою премією Національного конкурсу «Найкраща книга України – 2009», за книжку «Сни Ганса-Християна», а у 2010 р. – дипломант Міжнародного літературного конкурсу романів, кіносценаріїв і п'єс «Коронація слова – 2010» за роман «У пошуках Огопого».

дитячої літератури). «Наука» про літературу для дітей та юнацтва в Україні прогресує, про що свідчать, зокрема, наукові розвідки Бориса Шалагінова, Людмили Грищик, Раїси Мовчан, Сергія Іванюка, Олександра Пронкевича, Ольги Червінської, Лідії Мацевко-Бекерської, Наталі Логвіненко, Тетяни Качак, Лілії Овдійчук, Наталі Марченко, Богдани Салюк, Оксани Луцевської та ін., які репрезентують «дорослий» філологічний погляд на дитячу літературу сьогодні.

Розвиток глобальної культури з переплетенням різних світових економічних систем, який супроводжується та обслуговується новими медіями та іншими сучасними комунікативними та інформаційними технологіями, розвал політичних кордонів, зростаюча добровільна мобільність індивідуумів, а також переселення народів, спричинені війною, бідністю або ж політичними репресіями, відкриває дедалі ширший простір мультикультурального комунікування. Разом з цим це породжує конфлікти, але і зародження нових культурних ідентичностей у кожній окремій нації, переплетення яких і реалізує сучасний канон дитячої літератури.

Різноманіття тем, кількісне та якісне «дорослішання» дитячої літератури сьогодні потребує, відпо-

відно, деяку ілюстрацію та порівняння канонічних процесів у розвитку літератури для дітей та юнацтва в Україні та Німеччині. Їх співставлення та аналіз сьогодні особливо на часі, так як на часі і сам дискурс навколо канону взагалі та канону у дитячій літературі, зокрема. Очевидно, що саме поняття канону за останні десятиліття перебуває в полемічному колі світових теоретиків.

Але, на відміну від «шкільного канону», «канон літератури для дітей та юнацтва» включає в собі виключно твори, спеціально написані для дитячого читача. Сучасний канон дитячої літератури передбачає реалізацію таких трьох критеріїв: інтернаціональність, інтеграція в дитячу літературу всіх жанрів, відкритість до сучасності як продовження традиційного канону. Канон сучасної літератури для дітей та юнацтва вважаємо активним, оскільки в поточному процесі оцінки сьогодні з боку літературознавців, критиків та й самих споживачів-читачів деякі твори можуть підлягати деканонізації, а деякі можуть, навпаки, оновлено входити до його актуального корпусу. Отож, полемічний дискурс у цьому питанні вважаємо для дослідників дитячої літератури відкритим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутенко И. Книга для детей: общественные потребности и их удовлетворение / И. Бутенко // Книга : исслед. и материалы. – 1990. – № 60. – С. 26.
2. Воробець Т. Художня своєрідність трилогії Всеволода Нестайка «Теореодори з Васюківки» / Т. Воробець // Література. Діти. Час : Вісник Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва. – Вип. 2. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. – С. 71.
3. Купріян О. Міжнародний каталог «Білі круки» [Електронний ресурс] / О. Купріян // Простір української дитячої книги. – Режим доступу : <http://www.barabooka.com.ua/mizhnarodnij-katalog-bili-kruki>.
4. Мовчан Р. Література для дітей та юнацтва в системі історії української літератури ХХ століття / Р. Мовчан // Література. Діти. Час : Вісник Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва. – Вип. 1. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. – С. 14.
5. Муляр Ю. Білі плями історії [Електронний ресурс] / Ю. Муляр. – Режим доступу : <http://bilaplyama.blogspot.de/2011/07/1937-270730-1939-365839.html>.
6. Огар Е. Суб'єкти формування репертуару / Е. Огар // Огар Е. Дитяча книга в українському соціумі (досвід перехідної доби) : [монографія]. – Львів : Світ, 2012. – С. 205.
7. Nikolajeva M. Growing up. The dilemma of children's literature / M. Nikolajeva // Childrens literature as communication: the ChiLPA Project / [edited by Roger D. Sell]. – Volume 2. – Amsterdam ; Philadelphia, 2002. – P. 112.
8. O'Sullivan E. Kinderliterarische Komparatistik / Emer O'Sullivan. – Heidelberg : Winter, 2000. – 549 S.
9. O'Sullivan E. Statusrelevante Funktionen von Kinderliteratur / Emer O'Sullivan // O'Sullivan Emer: Kinderliterarische Komparatistik. – Heidelberg : Winter, 2000. – S. 152–159.
10. Poppe Grit. Weggesperrt / Grit Poppe. – Hamburg : Cecilie Dressler Verlag GmnH, 2009. – 323 S.
11. Wiebe K. Überblicksstudie über die aktuelle Kinder- und Jugendliteratur in Polen, Russland, Slowenien, Tschechien, der Ukraine, Ungarn [Електронний ресурс] / К. Wiebe – Режим доступу : http://www.bosch-stiftung.de/content/language1/downloads/Studie_Kinder_Jugendliteratur_MOE.pdf.